RUSKI INWALID

No. 163.

NIEDZIELA. 11 Lipca 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Franciia. Hiszpaniia. Angliia. Ameryka. Włochy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Wiednia, 26 Czerwca.

Według ostatnich doniesień z Lintz Cesarstwo JchMość przybyli tam 20 b. m.

Zawiązał się tu niedawno nowy zakon pod nazwaniem: *Odkupiciela (Redempteur).* Już niemało młodzieńców z rodzin nayznakomitszych weszło do niego. Cesarz darował mu dawny kościół w obrębie miasta położony, a zaprowadzenia do zakonu należące pomieszczą się w osobnym domu, maiącym się zbudować własnym kosztem członków. Założycielem tego towarzystwa iak mówią był zeszły Oyciec *Hobauer* znaiomy z bogoboyności swoiey i uczynków miłosiernych, przez co ziednał był powszechny szacunek.

Od Brzegów Menu, 30 Czerwca.

Król Bawarski wyiechał 27 b. m. do Baden co w posiadłościach badeńskich; Królowa zaś uda się tam 1 Lipca.

Hrabina *Mongelas* małżonka byłego ministra bawarskiego umarła niedawno z suchot.

Aresztanci których utrzymywano w domu poprawy w Gotha, przedsięwzięli byli umknąć ztamtąd. Warta musiała dać ognia i przy tem zdarzeniu zabiła iednego, kilku raniła, a resztę znowu pozamykano.

W gazetach tuteyszych czytamy iescze niektóre szczegóły o słoniu szalonym, zabitym w Jenewie. Chciano go nayprzód otruć i w tym zamiarze przymieszano znaczną ilość Arszeniku do fig, które to zwierze bardzo lubi; to iednak żadnego nieuczyniło skutku. Poiono go po tem winem, w którem rospuszczono 400 kropli tak mocney trucizny; iż dziesięć takich odbiera życie naysilnieyszemu koniowi; lecz i to nieuczyniło skutku. Gospodyni przekonaw-

szy się, że ułagodzić go iuż było niepodobnèm, lękała się aby rozdraźnione zwierze niestało się przyczyną iescze większych nieszczęść i zezwoliła na zabicie go z działa. Zrobiono więc otwor w ścienie do którego gdy wprawiono harmatę tak, że otwór iey wychodził do mieszkania słonia, ten spotrzegłszy harmatę wziął ią w trąbę swoią, chcąc zapewne wyrwać, lecz w teyże chwili dano ognia i zwierze padło na mieyscu. (Rzecz godna uwagi, że stryy tey kobiety miał także słonia w Wenecyi, który podobnymże zginął sposobem). Za otworzeniem wnętrznosci tego słonia okazało się, że niepołknął daney sobie trucizny; lecz ią wyplunął. Mięso zupełnie było zdrowe. Powiadaią że smak iego podobny do mięsa wołowego; lecz przyiemnieyszy i dolikatnieyszy. Gospodyni rozdała ie częściami swoim znaiomym, a resztę sprzedała. Samo iego mięso ważyło 40 centnarów, a skóra, którą maią wypchać 630 funtów.

— Królestwo JMść Wirtembersey przed wyiazdem z Sztutgardu znaydowali się przy zakładaniu nowego szpitalu na pamiątkę zeszłey Królowey, i pierwszy założyli kamień.

W Hossau w kantonie Zurich w Szwaycaryi w czasie poświęcenia nowego kościoła niezupełnie iescze skończonego było niezmiernie liczne zgromadzenie ludu. Były tam iescze niezebrane rusztowania i podmostki, na które gdy się nazbierało ludzi, zapadły i przygniotły na śmierć dwudziestu, a ranionych niebespiecznie iest przeszło 300.

Francyia.

z Paryża, 30 *Czerwca*.

Pozawczora odbyły się tu wielkie popisy woyska na placach: Tuilleryów i Karuzelowym. Należały do nich niektóre oddziały gwardyi narodowey; wszystkie pułki gwardyi Królewskiey, zwyczayne maiące stanowisko w okolicach Paryża i wszystkie oddziały osady tuteyszey. Brat Królewski i Xiąże d'*Angouleme* obieździali piękne szeregi tego wyboru woyska, a po skończeniu popisów wszystkie pułki przechodziły marszem ceremoniialnym mimo Króla, siędzacego na balkonie sali gwardyi. Xiężna d'*Angouleme* i Xiąże *Talleirand* towarzyszyli N. Panu. Marszałek Xiąże *Tarento* był naczelnym dowodcą tych popisów. Król poruczył mu oświadczyć wszystkim tym woyskom naywyższe iego zadowolnienie.

Sąd główny w Nisme przed którym toczyła się sprawa o śmierci Marszałka *Brune* ogłosił przez swóy wyrok, że rzeczywiście był *zabity* w czasie buntów w Awenionie w 1815. Nieiakiś *Gendon*, bardziey znaiomy pod imieniem *Rocfors*, którego o to zabóystwo obwiniaią, poszedł pod sąd kryminalny.

Hiszpaniia.

z Madrytu, 18 *Czerwca*.

W czasie ostatniey processyi kościelney odbytey w Walencyi, uważano między innèm, iż na wozie tryumfalnym za tąż processyią ciągnionym, leżała xięga konstytucyi, otwarta właśnie, w tem mieyscu, gdzie się traktuie o nabożeństwie i obrzędach kościelnych. Ten widok niespodziany wszystkim się podobał, a lud przez radosne okrzyki okazywał ukontentowanie swoie.

Król usprawiedliwił uroczyście Pana *Casa Iruyo* byłego ministra skarbu, i nietylko wszystkie czynione przeciwko niemu zarzuty uznał za nieważne; lecz nadto ozdobił go wielkim krzyżem orderu Karóla III.

Angliia.

z Londynu, 30 *Czerwca*.

Na posiedzeniu parlamentu wyższego w dniu 27 b. m. odbytem, Lord *Kastlereagh* oświadczył iż ze smutkiem donieść musi, że wszelkie starania, aby zbliżyć i pogodzić dwie wysokie strony, zostały bez skuteczne. Królowa domaga się koniecznie aby ią publicznie sądzono; a tak ministrom nic więcey niepozostaie, iak zadowolnić to iey żądanie, i oskarzenie uczynić iak można *naypubliczniey szem*. Tenże *Castelereagh* chciał uczynić przełożenie, ktore poczęści opiera się na odpowiedzi Królowey; lecz zamiar ten odłożył dopotąd, dopoką nie będzie wiadomem postanowienie parlamentu wyższego, a nawet tego przełożenia zaniechać myśli, ieśliby z tego mogło wyniknąć śledzenie sądowe. W końcu czynił wniesienie, aby do 7 Lipca odroczyć w tey sprawie narady; Pan zaś *Western* życzył ie odłożyć do sześciu miesięcy. Wniosek iednak ten odrzuconym został większością 195 głosów przeciwko 100.

Spełniło się nakoniec to czego tak dawno czekano i lękano się: *Worek zielony* otworzono. Sekretna kommissyia parlamentu wyższego odbyła iuż piewsze swoie posiedzenie, celem ro-

zebrania dowodów w tym sławnym worku złożonych. Panowie *Brougham* i *Denmann* podali pismo zapieczętowane od Królowey, którem protestuie się przeciwko taiemnym śledzeniom; lecz według słów *Morning Chronicle* niema w tem pismie wzmianki o pośrednictwie. Oba pomienieni adwokaci nadaremno oczekiwali odpowiedzi na to pismo, w końcu musieli się oddalić.

Pan *Brougham* rzekł, że ieśli w parlamencie wyższym nastąpi iakie kolwiek przełożenie przeciwko Królowey, wtenczas on będąc tylko członkiem niższego, a przeto niemaiąc zręczności bronienia N. Pani, ustąpi z swoiego mieysca. Królowa oświadczyła P. *Brougham* wdzięczność za tę z iego strony ofiarę. Swiadkowie przeciwko Królowey tak są liczni, iż N. Pani będzie musiała wezwać podobnąż ilość z zagranicy.

Uważano iż Lordowie *Lonsdoun*, *Erskine*, równie też i Arcybiskup Kantorberyyski nieznaydowali się na posiedzeniu pomienioney kommissyi sekretney.

Twierdzą że pismo Królowey podane kommissyi przez Panow *Brougham* i *Denman* zawiera nader ważne obiaśnienia; lecz *Kuryier* utrzymuie, że Lordowie niemogli w przeciwność swoiey przysiędze, przyiąć tego dokumentu w czasie posiedzenia; inaczey bowiem bezstronność ich na wielką by wystawioną była próbę.

W Afiszach teatru Drurylandskiego, było doniesiono, że Królowa zaszczyci to widowisko obecnością swoią; lecz tegoż samego wieczora, przedsiębierca odebrał list od Ladi *Hamilton*, że N. Pani, dla nieprzewidzianych okoliczności które ią spotkały, niemoże zadość uczynić w tey mierze chęci swoiey. Doniesiono natychmiast otem wszystkiem publiczności przez osobny numerek. Zapewne otwarcie strasznego *worka zielonego* musiało tegoż samego wieczora nastąpić i przeszkodziło N. Pani być w teatrze.

Powiadaią że w przyszły poniedziałek kommissyia sekretna poda swe pierwsze doniesienie parlamentowi. Następnie wyydzie bill *oskarzenia* Królowey. Lecz ponieważ parlament w połowie lipca będzie zamkniętym; dalszy zatem rozbior tego przedmiotu nastąpi dopiero po nowem iego otwarciu. Lordowie *Lausdoun* i *Erskine* wymówili się od zasiadania w kommissyi sekretney, i na mieyscu ich są wybrani Lordowie *Hardtwih* i *Ellenborough*. Zresztą bill pomieniony w takiem tylko zdarzeniu może bydz przełożonym, kiedy kommissyia znaydzie dostateczne przyczyny do obwinienia Królowey. W takim zdarzeniu badania świadków z obustron będzie publiczne w parlamencie lub w naywyższym sądownictwie Królestwa. Taki był zamiar ministrów od samego początku. Dla tego tylko chcieli oni sekretnie rozebrać papiery tyczące się tey sprawy, aby w zdarzeniu gdyby parlament nieznalazł dostatecznych przyczyn do obwinienia, lub widocznych dowodów, cała ta sprawa była taiemnicą.

Ameryka.

Ważne odkrycia względem świeżey rewolucyi w Buenos-Ayres w miesiącu Lutym roku bieżącego.

Pisma angielskie doniosły nam o upadku Puyrredona naczelnika rządu w Buenos Ayres; lecz zamilczały przyczynę tey zmiany, staraiąc się nawet wystawić ią w pięknèm świetle podtenczas, kiedy zaprzeczyć niepodobna, iż rządy iego były nieznośną dyktaturą, a uciśnionych władzą iego ludów iedynèm oddawna życzeniem było wydobyć się z pod iarzma iego. Naczelny ten Dyrektor, a nawet kongres, który mu nieograniczoną powierzył był władzę, zupełnie wpływowi Anglii podlegał, co też było powodem złego przyięcia, iakiego Francuzi w tych kraiach doznawali. Jenerał Brayer, któremu rząd w Buenos-Ayres nayświetnieysze podawał propozycye, utracił wszelką chęć służenia przez nikczemną zazdrość Jenerała San-Martin, który żadnych woyskowych nie maiąc talentów, nie chciał zezwolić, ażeby Francuz rozwinął odwagę i biegłość, aczkolwiek wielki stąd pożytek mogłby był wyniknąć dla powszechnego dobra.

Rzeczpospolita Buenos-Ayres, czyli la Plata, miała wprawdzie w Konstytucyi rękoymią zabezpieczaiącą nieiako wolność publiczną; lecz niestety! ta Konstytucya była tylko sprężyną do ustanowienia podeyrzliwego i krwi chciwego despotyzmu. Nie szanowano tam wolności druku, ani osobistey, chociaż obie przez Konstytucyą święcie zapewnione były, a wszystkie formy prawne, w których niewinność znayduie opiekę, nic nie znaczyły wtenczas, kiedy rządowi o zaspokoienie prywatney zemsty chodziło.

Tym sposobem zginęli dway bracia Carrera, ściągnąwszy na się nienawiść Puyrredona. Rodriguez, ieden z nieustraszonych wolności

Chiliyskiey obrońców, zamordowanym został zdradziecko z rozkazu naczelnego Dyrektora, który nie wstydził się nagrodzić za to morder-cę. Dwoch nieszczęśliwych Francuzów, obwinionych o korrespondencyą z nieprzyiaciołmi Rzeczypospolitey, bez względu na zbyt słabe przestępstwa dowody, rozstrzelano bez litości wtenczas, kiedy Anglikom, dostarczaiącym broni woysku Artygasa, zaledwie przeszkodzono w tey mierze

Oddawna iuż oburzało Chiliyczyków obracanie ich krwi i skarbów na ustalenie tylko tyranii despotów w Buenos-Ayres. Artigas wypowiedział wieczną woynę temu obrzydłemu rządowi. Miasto Santa-Fé, Jenerał Ramirez i wielu innych wodzów w prowincyi Entre-Rios pośli za iego przykładem. Puyrredon wszedł w związek z Jenerałem Portugalskim dowodzącym w Montevideo. Zamiarem ich było połączyć siły Buenos-Ayres z siłami Montevideo, zniszczyć Artigasa wraz z innemi dowódcami, i prowincyą Entre-Rios Portugalczykom w posiadanie oddać. Puyrredon przyrzekł im nawet połączyć na przyszłość Buenos-Ayres z portugalskiemi osadami.

Ta zdrada przyśpieszyła upadek iego. Woysko chiliyskie, oddawna zniechęcone, złożyło Jenerała Bergran, mianuiąc innego na iego mieysce; Artigas i inni naczelnicy Montenenros zwani korzystaiąc z tey okoliczności, postanowili uderzyć na Buenos-Ayres. Na czele ich stanęli Ramirez i Michał Carrera brat nieszczęśliwych, z rozkazu Puyrredona okropnie zamordowanych. Napróżno wódz woyska Buenos-Ayres oprzeć im się starał; wkrótce od woyska opuszczony, z 20stu tylko ludźmi uszedł. Od tey chwili upadek Puyrredona stał się niezawodnym. Ramirez stanął pod murami Buenos-Ayres, i wezwał kongres do przytrzymania naczelników rządu. Kongres wyrzekł natychmiast wygnanie Puyredona i Taglesa, którzy w Montevideo znaleźli przytułek. Martin tylko dostał się do Bhili, skąd umyślił popłynąć do Anglii, Ale lud, który nie zapomniał, iż Kongres składał się z stronników Puyrredona, i że właśnie Kongres sam wspierał nieznośny Dyrektora despotyzm, powstał, i wygnał Kougres z miasta. Przy tey okoliczności zginął minister woyny.

Nowy Kongres ustanowiono, który nieszczęśliwym tym kraiom pokóy, porządek i wolność powróci. Ta rewolucya, w miesiącu Lutym r. b. zdziałana, iest prawdziwą dla Anglików niepomyślnością, bo im odbiera cały wpływ do rządu w Buenos-Ayres.

Michał Carrera, który się wiele do tey zmiany przyłożył, iest bardzo francuzom przychylny, a ci zapewne będą mu winni ustanie niechęci, iakiey tu doznawali. Szkoda, iaka stąd dla Anglików wynika, którzy w tym kraiu monopolium prawie handlu trzymali, może się teraz obrócić na korzyść handlu francuzkiego, i przynieść mu niezmierne dochody.

Włochy.

z Milanu 19 *Czerwca.*

Znayduie się teraz w mieście naszem 10 letnia *Jfigeniia* w towarzystwie oyca swoiego, który iednakże nieiest *Agamemnonem* i sam nawet pobyt ich nic wspólnego niema z ofiarą dawney *Jfigenii*, owszem nazwać się może ciągłym tryumfem tey młodey dziewicy; zadziwia bowiem ona wszystkich swoią nadzwyczayną pamięcią. W kilku akademiiach dała tego publiczne dowody, podobnież i w sali S. *Redegondy*. Wczasie examinów oyciec iey podaie obecnym tablicę na którey iest 10,000 pytań, tyczących się wszelkich umieiętności ludzkich: na to wszystko córka iego z rzadką odpowiada dokładnością. Wymienia wszystkich mężów znakomitych począwszy od *Adama* aż do naszych czasów z naywiększą dokładnością chronologiczną; pamięta wszystkie epoki starożytney i nowożytney historyi. Mowi i rezonuie o Grekach i Rzymianach, o ich polityce, literaturze, prawodawstwie, obyczaiach i zwyczaiach i czyni nad wszystkiem prawdziwie filozofiazne uwagi. Z twarzy podobna iest do portretów sławnego *Rafaela*. To cudo pamięci bywa we wszystkich domach znakomitych i wszędzie z osobliwszem podziwieniem iest przyięte.

w Petersburgu.

w drukarni woiennej Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.